

Posudek na disertační práci

Martin Horyna, Studie a edice k dějinám české hudby 15. a 16. století, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy, 137 stran textu + soupisy pramenů, literatury a edic, Praha 2008

Disertační práce Martina Horyny Studie a edice k dějinám české hudby 15. a 16. století přináší osm reálně samostatných studií. Většina z nich již byla publikována časopisecky nebo jako doprovodné studie k notovým edicím, zbylé jsou pak ke zveřejnění připraveny. I když jsou tematicky zdánlivě rozmanité, spojuje je řada momentů. Jednotlivým prvkem je zcela pochopitelně v první řadě způsob uvažování a styl vyjadřování autora disertační práce, který se časovým úsekem, které studie podchycují, zabývá dlouhodobě, možno říci celoživotně. Druhou konstantou je pak určitá latentní provázanost jednotlivých témat, kdy závěry monotematických resp. dílčích studií jsou záhy zhodnoceny v rámci širěji koncipovaného příspěvku. Studie sjednocuje i autorova průběžná snaha přehodnotit řadu ustálených tvrzení, které českou muzikologickou literaturou prostupují již několik generací.

Úvodní příspěvek je věnován jedné z nejpozoruhodnějších skladatelských osobností české vrcholné renesance Janu Trojanovi Turnovskému. Autor si nevybral tohoto skladatele náhodně : Jan Trojan má to „štěstí“, že oproti jiným jeho vrstevníkům je jeho tvorba dochována relativně hojně a, což je ještě důležitější, hlasově úplně. Martin Horyna si tak mohl dovolit vedle shrnutí biografických dat i charakteristiku jeho kompozičního stylu. Všechny poznatky, ke kterým analýzou a studiem dospěl, ho vedou ke skutečně podloženému pozitivnímu hodnocení Trojanových skladatelských schopností.

Druhý příspěvek disertační práce svým zaměřením předchází tématu prvému. Horyna se jeho prostřednictvím vrací na přelom 15. a 16. století. Studie se zabývá analýzou pozoruhodného rukopisu Národní knihovny v Praze 59 R 5117, který je mezi dochovanými prameny k tomuto období výjimečný skladbou repertoáru, který obsahuje, a i přítomností doposud neznáme skladby Heinricha Isaaca Missa Presulem epebeatum. Tímto příspěvkem se Horyna poprvé v rámci své disertační práce věnuje i dlouhodobě diskutované osobnosti středoevropské hudební kultury vrcholného středověku skladateli Petrovi Wilhelmi de Grudencz.

Zmíněný autor – Petr Wilhelmi je pak hlavním, resp. základním tématem myšlenkově bohaté třetí kapitoly práce. Horyna v ní navazuje na studie Jaromíra Černého věnované vývoji pozdně středověké polyfonie v prostředí střední Evropy. Tuto část disertační práce považuji za velmi důležitou z hlediska přínosu či novosti pohledu na zvolenou problematiku.

Důležitá jsou především autorova zjištění, která se týkají způsobu a délky životnosti středověké polyfonie v prostředí střední Evropy, zvláště pak Českého království.

Zajímavou sondou do podoby a utváření repertoáru pozdně renesanční utrakvistické polyfonie je následná kapitola, která analyzuje tzv. Prachatický kancionál z roku 1610.

Zásadní studií, která objevným a novým způsobem interpretuje především úlohu literátských bratrstev a školních sborů v české hudební kultuře, je kapitola pátá, která je věnovaná typologii interpretů vícehlasé hudby renesančních Čech. Přínos spočívá především v přehodnocení úlohy školských sborů, které podle Horyny sehrály mnohem důležitější roli při interpretaci hudby na úrovni městské hudební kultury, dále v novém pojetí pojmu „ad voces aequales“, které vychází z důkladné analýzy řady pramenů k dějinám české hudby 16. století a v přehodnocení postavení instrumentalistů v předbělohorské kultuře.

Za velice pečlivý ediční počín považuji novou edici inventáře zlatokorunského kláštera z roku 1608. Jedná se o nedochovaný nicméně relativně pečlivě dokumentovaný soubor hudebních tisků a částečně i rukopisů, které byly počátkem 17. století uloženy ve zmíněném klášteře.

Závěry páté kapitoly autor ověřuje i v následujícím příspěvku, jehož obsahem je analýza jediného hlasově kompletního pramene k dějinám vícehlasé hudby českých literátů druhé poloviny 16. století, graduálu z kostela sv. Michala na Novém Městě pražském. Horyna si z obsáhlého pramene vybral Officium in Nativitate Domini, které edičně připravil a podrobil zajímavé analýze, která je pokusem o novou interpretaci vokálně polyfonních skladeb české renesance. Za podnětnou považuji zvláště pasáž, v které se zabývá problematikou modality skladeb a užitím posuvek v edici i při interpretaci zvolených děl. Jeho závěry jsou inspirativní i pro jakékoliv další analytické úvahy o hudbě zmíněného období a provenience.

Za syntetický pohled na vývoj české polyfonie v rozsáhlém období let 1470 – 1620 lze považovat kapitolu závěrečnou. Vzhledem k původnímu určení tohoto textu – jednalo se o přednášku uskutečněnou na muzikologické konferenci v zahraničí – je pochopitelné, že řada soudů, zvláště obecně historických, je pro přehlednost a vzhledem k potřebnému rozsahu zjednodušena, či formulována poněkud stručně. Text samotný a řada nových podnětů a postřehů, z nichž některé byly náležitě rozvedeny a podloženy v kapitolách předchozích, však představuje generačně nový pohled na stále diskutované období ve vývoji české hudební kultury. Vzhledem k pilnosti a invecnosti autora pak lze předpokládat, že svá zjištění doplní i dalšími, doposud nepublikovanými studiemi.

Před závěrem si dovoluji kritickou, nicméně v podstatě zcela marginální poznámku : za přehlédnutí či zanedbatelnou nedůslednost považuji nejednotnost v uvádění křestních jmen v obsáhlém soupisu použité literatury v závěru práce.

Práce Martina Horyny je sice sborníkem dílčích studií, ve svých závěrech však přináší názory, které lze považovat za syntetické. Novostí pohledu, hloubkou a způsobem přemýšlení nad řadou zásadních témat a

ojedinělostí analytického přístupu pak v každém případě překračuje pomyslné požadavky kladené na disertační práci. Podle mého soudu by předložená práce mohla být prací habilitační. V každém případě ji vítám. Potvrzuje, že autor je ve všech ohledech zralým vědcem, který dovede o zvolených tématech invenčním způsobem přemýšlet a moderním a čtivým způsobem i psát. Osobně mě četba jeho textů obohatila řadou nových sdělení a zjištění a vřele ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 10.5.2008

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Petr Daněk', written in a cursive style.

PhDr. Petr Daněk, PhD.